

Supervízia v Centrách pre deti a rodiny

Supervision in the Centers for children and families

Monika Haščičová

Recenzent/Review: PhDr. Filip Gerec, MBA, MPH

Doktorand Katedry sociálnej práce, Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity
v Ružomberku

Submitted/Odoslané: 10. 03. 2023

Accepted/Prijaté: 28. 04. 2023

Abstrakt:

Predkladaný príspevok sa zaoberá problematikou supervízie v Centrách pre deti a rodiny. V strede pozornosti stojí potenciál supervízie ako samostatnej odbornej činnosti, ktorá je účinným nástrojom na skvalitnenie odbornej práce i v tomto type zariadení. Článok vymedzuje pojem „Centrum pre deti a rodiny“ v kontexte aktuálnej legislatívy Slovenskej republiky, poukazuje na druhy, ciele, význam supervízie a možné bariéry v jej vykonávaní. Príspevok poukazuje i na dôležitosť etického rozmeru supervízie.

Kľúčové slová:

Centrum pre deti a rodiny, Etický kódex supervízie, Supervidovaný, Supervízia, Supervízor.

Abstract:

The submitted article deals with the issue of supervision in Centers for children and families. The focus is on the potential of supervision as an independent professional

activity which is an effective tool for improving the quality of professional work even in this type of facility. The article defines the term "Center for children and families" in terms of the current legislation of the Slovak Republic, and points out the types, goals, and meaning of supervision and possible barriers to its implementation. The article also highlights the importance of the ethical dimension of supervision.

Key words:

Center for Children and families, Code of Ethics for Supervision, Supervisee, Supervision, Supervisor.

Úvod

Cieľom článku bude popísať a charakterizovať supervíziu v Centrách pre deti a rodiny.

Pojem „Centrum pre deti a rodiny“ sme v minulosti poznali pod názvami „detský domov“, „krízové stredisko“, či „resocializačné stredisko“. Existenciu Centier pre deti a rodiny v súčasnosti

legislatívne vymedzuje Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 61/2018 Z.z.

Veľká fluktuácia vychovávateľov, sociálnych pracovníkov, psychológov i ďalších odborných zamestnancov v tomto type zariadení, poukazuje na vysokú mieru záťaže a stresu, ktorej musia čeliť pri vykonávaní svojej práce. Z toho dôvodu je potrebné zaoberať sa hľadaním ciest podpory a pomoci týmto zamestnancom, aby dokázali vykonávať svoju prácu dlhodobo, pre dobro klientov a na vysokej odbornej úrovni.

Významnú úlohu pri skvalitňovaní odbornej práce pomáhajúcich profesionálov v Centrách pre deti a rodiny môže a má zohrávať realizácia kvalitnej a pravidelnej supervízie. Nevyhnutným rozmerom dobrej supervízie je jej etický rozmer, ktorý je rozpracovaný v etickom kódexe supervízie.

Supervízia, jej druhy a ciele

Pojem supervízie ako nástroja na skvalitnenie práce v pomáhajúcich profesiách sa ako uvádza autor Kalina (2003) začal používať koncom 19. storočia. Počiatky skupinovej supervízie siahajú do 20. rokov 20. storočia. Supervízia sa zameriava na jednotlivca, skupinu, alebo pomáhajúci tím. Zaoberá sa

konkrétnymi otázkami účastníkov, spoluprácou

i pracovnými úlohami na rôznych stupňoch hierarchie. Medzi hlavné ciele supervízie patrí skvalitnenie práce v pomáhajúcom tíme, a to hľadaním čo najlepšej organizácie práce, dosahovaním pozitívnej pracovnej atmosféry a optimálnym rozdelením kompetencií. Úlohou supervízie je aj podpora profesionálneho rastu pracovníkov. Predmetom supervízie môže byť teda čokoľvek, čo súvisí s kvalitou práce pomáhajúcich, napr. kontext odboru, etiky, organizačnej štruktúry, používaných odborných metód a techník, interakcie medzi pomáhajúcim pracovníkom a klientom. Medzi témy supervízie patria i vzájomné vzťahy, zloženie tímu a kompetencie jeho jednotlivých členov, ďalej profesionálna výbava pracovníkov, ich vzdelanie, skúsenosti a celoživotné vzdelávanie. Predmetom supervízie je v neposlednom rade aj prevencia syndrómu vyhorenia a v tomto kontexte sa supervízia zaoberá i rytmom života a práce pomáhajúcich profesionálov.

Termín supervízia, voľne preložený z latinského jazyka vyjadruje schopnosť „vidieť ponad“, pomáha nám pozrieť sa z iného pohľadu, rozmýšľať novým spôsobom, hľadať odlišné možnosti riešenia, uvádza autor Vaska (2012). Hebrejsky, „hadracha“ znamená supervízia

„vedenie“, t. z. proces, cestu, po ktorej sprevádzajúci i vodca kráčajú spoločne. Medzi úlohy vodcu – supervízora patrí vracať na správnu cestu tých, ktorí z nej zišli ako i pomáhať sprevádzanému vždy znovu nájsť cestu, ktorá vedie ďalej. V doslovnom preklade z anglického jazyka, znamená supervízia „dohľad“, alebo „víziu z hora nadol“, ktorá nám môže pomôcť vidieť situáciu z rôznych uhlov pohľadu, konštatuje autor Oláh (2006).

Supervízia je profesionálnou aktivitou, ktorej cieľom je zlepšenie alebo udržanie kvality služby. Subjektom supervízie je konkrétny odborník či odborníci a ich profesionálna činnosť v konkrétnom kontexte. Východiskom supervízie je živá zdieľaná skúsenosť a jej cieľom je, aby daný odborník alebo odborníci vo vykonávaní svojej odbornej činnosti napredovali. Autorka Havrdová (2008) uvádza tri základné aspekty supervízie podľa A. Kadushina. Prvým z pomedzi nich je kontrolný aspekt, alebo administratívna supervízia, ktorej cieľom je porovnávanie skutočného stavu so stavom ideálnym, stanoveným normami a odbornými ukazovateľmi. Druhým hľadiskom je vzdelávací aspekt, ktorého úlohou je aby sa supervidovaní stávali čo najlepšimi odborníkmi. Za tretie hľadisko je považovaný podporný aspekt, ktorý pomáha motivovať, zvládať emócie

a profesionálnu záťaž. Supervízia môže byť primárne zameraná na organizáciu. V takom prípade je jej hlavným cieľom stanoviť hranice, pravidlá riadenia, štruktúru ako i celkové fungovanie organizácie tak, aby bola zrozumiteľne a jasne daná pracovná rola jednotlivým zamestnancom. Supervízia zameraná na organizáciu sa zaoberá aj kultúrou organizácie, atmosférou vzťahov medzi pracovníkmi, medzi pracovníkmi a manažmentom a kvalitou ich vzájomnej podpory. Iným druhom supervízie je supervízia zacielená na zamestnancov, ktorá sa zaoberá úrovňou motivácie a napĺňaním pracovných potrieb zamestnancov. Okrem uvedených druhov supervízie poznáme aj supervíziu zameranú na prípad, ktorá si kladie za cieľ napomáhať pri hľadaní optimálneho postupu, metodiky, alebo riešenia konkrétnych prípadov.

Autor Matoušek (2013) objasňuje, že primárnym nástrojom supervízie je otvorený a kreatívny priestor vzájomnej reflexie, zdieľania a učenia zameraného na človeka a jeho prácu. Základné zameranie supervízie je zacielenie sa na osobu v kontexte jej vzťahu k profesii, vzťahov ku kolegom, klientom a nadriadeným, t. z. v súvislosti s jej pracovnou rolou a profesionálnymi

vzťahmi. Primárne procesy v supervízii sú dospelou, slobodnou a tvorivou reflexiou zážitkov, pocitov a vzťahov ako i spoznávaním aktívnych postojov a stratégií, ktoré môžu byť prínosné pre lepšie zvládanie negatívnych emócií, konfliktov, neistoty, či limitov. Supervízia je konkrétnym prostriedkom, ktorý poskytuje možnosť získať v rôznorodých pracovných situáciách spätnú väzbu týkajúcu sa obsahu a procesu svojej práce, konzultovať nejasnosti, ktoré má sociálny pracovník pri práci s ľuďmi, slobodne vyjadriť svoje ťažkosti, ktorými sú napr. preťaženie, napätie, osobné trápenie, zdieľať emócie vyvolané pracovnými vzťahmi alebo inými pracovnými situáciami, objavovať realistické možnosti spolupráce a organizácie práce v tíme, rozvíjať schopnosť uprednostňovať v rôznorodých pracovných situáciách proaktívny prístup pred reaktívnym prístupom, lepšie využívať osobné a profesionálne zdroje a lepšie plánovať, získať potrebné ocenenie a podporu ako pracovník i ako osoba, aktívne a tvorivo reagovať na zmeny v organizácii práce a pracovných podmienkach.

Za základné oblasti, v ktorých môže supervízia napomôcť k rozvoju autor Matoušek (2013) považuje spoluprácu, kompetentnosť v povolání a odľahčenie.

V dimenzii spolupráce ide v kontexte supervízie o zlepšenie súčinnosti v organizácii, rozvoj tímu, efektívnejšie riešenie problémov, pokrok v spolupráci multidisciplinárnych tímov, zlepšenie komunikačných schopností. V oblasti kompetentnosti v povolání si supervízia kladie za cieľ podporu profesionalizácie práce, posilnenie odborného profilu, reflexiu cieľov, stratégií, úloh a požiadaviek. Treťou témou supervízie je odľahčenie, prostredníctvom ujasnenia si vzťahov, otvorenia nových náhľadov, vrátane prevencie syndrómu vyhorenia a špecifikovania štrukturálnych záležitostí organizácie.

Autorka Levická (2007) upozorňuje, že sociálna práca vyžaduje kognitívnu sebaďistanciu, t. z. schopnosť mať pod kontrolou mieru svojej angažovanosti, reflektovať svoje myslenie, konanie a city, a udržiavať si primeraný profesionálny nadhľad. V tejto súvislosti má supervízia značný potenciál, môže byť totiž užitočnou pomocou pri nadobúdaní a rozvíjaní schopností analyzovať vlastné emócie a city, ktoré pomáhajúci profesionál pri práci s klientom prežíva, čo je základným predpokladom k tomu, aby bol schopný udržiavať si emotívny sebaodstup. V prípade nedostatočnej sebaďistancie hrozí totiž pomáhajúcemu profesionálovi vyhorenie, ktoré autor Rush (2004) definuje

ako druh vyčerpania, frustrácie, emocionálnej únavy a stresu, ktorý nastáva v dôsledku toho, že súhrn niektorých udalostí týkajúcich sa predovšetkým poslania, zamestnania, životného štýlu alebo vzťahov človeka, neprináša očakávané výsledky.

Supervízia v Centrách pre deti a rodiny

Ťažiskovou právnou normou, ktorá ukotvuje existenciu Centier pre deti a rodiny v legislatíve Slovenskej republiky, je Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 61/2018 Z.z. (ďalej len „zákon“). Termín „Centrum pre deti a rodiny“ je pomerne novým pomenovaním, ktoré so sebou priniesla v roku 2018 „veľká novela“ zákona. Označenie „Centrum pre deti a rodiny“ v sebe zahŕňa rôznorodé typy zariadení, ktoré sme v minulosti poznali pod názvami „detský domov“, „krízové stredisko“, či „resocializačné stredisko“. V § 45 zákona sa nachádza nové názvoslovie jednotlivých zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Prepojenie pomenovania „Centrum pre deti a rodiny“ s pôvodnými označeniami nájdeme

v § 97b zákona, v ktorom sa uvádza:

„Ak sa vo všeobecne záväzných predpisoch používajú:

a) slová „**detský domov**“ alebo slová „**detský domov pre maloletých bez sprievodu**“ rozumie sa tým „**zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorého účelom je vykonávanie pobytového opatrenia súdu**“,

b) slová „**krízové stredisko**“ rozumie sa tým „**zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorého účelom je vykonávanie špecializovaného programu**“,

c) slová „**resocializačné stredisko pre drogovovo závislých a inak závislých**“, rozumie sa tým „**zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorého účelom je vykonávanie resocializačného programu**“.

Centrum pre deti a rodiny definuje § 45, ods. 1 zákona ako zariadenie, ktoré pobytovou, ambulatnou, alebo terénnou formou vykonáva:

1. pobytové alebo výchovné opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre dieťa (ďalej len „opatrenia“),
2. opatrenia na predchádzanie vzniku, prehlbovaniu a opakovaniu krízových situácií a porúch vývinu dieťaťa, vrátane špecializovaného programu,
3. resocializačný program na podporu sociálneho začlenenia dieťaťa alebo

plnoletej fyzickej osoby závislej od alkoholu, drog alebo patologického hráčstva.

Centrum pre deti a rodiny s súlade s § 45, ods. 7 zákona, vypracúva a uskutočňuje program supervízie, ktorý „obsahuje ustanovené náležitosti a zhodnotí sa do 31. januára za predchádzajúci kalendárny rok. Program supervízie na účely sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môžu vykonávať len fyzické osoby, ktoré skončili odbornú akreditovanú prípravu supervízora v oblasti sociálnej práce alebo poradenskej práce“, uvádza § 93, ods.9 zákona. Vedenie registra supervízorov je jednou z povinností Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorú jej zákon ukladá v § 93a. Register supervízorov ministerstvo zverejňuje na svojom webovom sídle. Aktuálne je v registri supervízorov zapísaných dvestodva supervízorov.

V roku 2018 vydalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vyhlášku č.103/2018 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z.

o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V kontexte témy nášho príspevku je táto

vyhláška významnou najmä z toho dôvodu, že stanovuje náležitosti programu supervízie Centier pre deti a rodiny.

V § 3 vyhláška vymedzuje nasledovné náležitosti Program supervízie:

- a) *cieľ supervízie,*
- b) *formy supervízie,*
- c) *celkový plánovaný počet hodín supervízie v kalendárnom roku, z toho počet hodín*
 1. *internej supervízie,*
 2. *externej supervízie,*
 3. *individuálnej supervízie, skupinovej supervízie alebo supervízie organizácie,*
- d) *počet osôb, pre ktoré sa vykonáva program supervízie,*
- e) *spôsob zabezpečenia supervízora a*
- f) *spôsob zhodnotenia programu supervízie.*

Supervíziou v Centrách pre deti a rodiny sa zaoberá i viacero interných noriem Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Interná norma č. 101/2015 odporúča Centrám pre deti a rodiny realizovať supervíziu minimálne štyri krát ročne. Podľa metodického pokynu č. 4-20/2015 má profesionálny rodič absolvovať minimálne osem hodín supervízie ročne, vo frekvencii najmenej štyri krát za rok. V zmysle Internej normy 101/2015 zabezpečuje Centrum pre deti a rodinu supervíziu výlučne prostredníctvom externého supervízora a to najmä s cieľom psychohygieny, prevencie syndrómu

vyhorenia, sebareflexie, zvládania vlastných emócií a záťažových situácií, ako i verifikácie postupov pri starostlivosti o dieťa. Supervízia profesionálnych rodičov sa zameriava aj na vzťahy medzi ostatnými členmi rodiny. Interná norma č. 006/2017 stanovuje povinnosť zúčastňovať sa supervízie i psychológom a špeciálnym pedagógom.

Najčastejšími ohniskami supervízie v Centrách pre deti a rodiny sú podľa autora Kalinu (2008) prípadová práca, spolupráca v tíme a kontext Centra pre deti a rodiny. Prípadová supervízia pomáha supervidovanému porozumieť klientovi a procesu, ktorým prechádza. Medzi jej prínosy patrí uvoľnenie emócií, porozumenie protiprenosom, rozvoj poznatkov a schopností. Supervízia zameraná na spoluprácu v tíme sa zameriava na deľbu práce a kompetencií v tíme, výkonnosť, kvalitu vzájomných vzťahov, rast jednotlivca i tímu. Prínosom supervízie zameranej na spoluprácu je pozitívna atmosféra v tíme ako i rozvoj schopností zvládania problémov. Ohnisko supervízie, v centre ktorej je kontext Centra pre deti a rodiny, nazerá na celkovú koncepciu Centra pre deti a rodiny, dodržiavanie etických noriem a vonkajších vzťahov. Ovocím supervízie v tomto

prípade má byť lepšie porozumenie koncepcii Centra pre deti a rodiny, vonkajším vzťahom a prevencia etických pochybení.

Je všeobecne známou skutočnosťou, že zamestnanci Centier pre deti a rodiny patria medzi profesie, ktoré sú v značnej miere ohrozené syndrómom burnout, t. z. syndrómom vyhorenia. Autor Křivohlavý (2012) definuje tento syndróm ako subjektívny stav, pri ktorom človek prežíva telesné, emocionálne a mentálne vyčerpanie, spôsobené dlhodobým zotrúvaním v situáciách, ktoré sú emocionálne mimoriadne náročné. Burnout je sprevádzaný viacerými príznakmi, napr. stratou ilúzií, negatívnymi postojmi k práci, voči kolegom, i voči životu samému. Človek trpiaci syndrómom vyhorenia môže prežívať pocity beznádeje, bezmocnosti a telesné zrútenie. Burnout postihuje ľudí, ktorí boli najviac nadšení, vysoko motivovaní a svoju prácu vykonávali s mimoriadnym nasadením. Neskôr prežívajú pocit zlyhania, zdá sa im, že všetka ich snaha je zbytočná a bez pozitívnych výsledkov, zisťujú, že im chýba sila ďalej pracovať a žiť. Autorka Čermáková (2018) zaraďuje medzi vonkajšie rizikové faktory spúšťajúce syndróm vyhorenia nedostatok personálu, času, odborných skúseností a finančných

prostriedkov. Ďalšími negatívnymi činiteľmi sú zlé jednanie So zamestnancami, priveľa náročných pracovných úloh, nedostatok odpočinku, súťaživosť na pracovisku, pracovná rutina a v neposlednom rade i chýbajúce ocenenie zo strany klientov, kolegov a vedenia. Vnútorými rizikovými faktormi syndrómu vyhorenia sú veľké nadšenie, zlé sebahodnotenie, vysoké nároky na seba samého, súťaživosť a porovnávanie sa s kolegami, nepravidelný biorytmus a nepriaznivý fyzický stav, snaha zvládať všetko sám a mať všetko pod kontrolou, či neschopnosť povedať „nie“.

Pravidelná a kvalitná supervízia môže a má byť významnou pomocou v prevencii syndrómu vyhorenia, pretože pravidelne koriguje profesionálne správanie supervidovaného zamestnanca Centra pre deti a rodiny. Supervízia umožňuje supervidovanému ventilovať negatívne emócie, pozrieť sa na problémové a záťažové situácie z rôznych a nových uhlov pohľadu, rozvíja sebareflexiu i pochopenie neuvedomelých súvislostí v pracovných aktivitách. Supervízia prispieva k prevencii syndrómu burnout i tým, že napomáha k optimalizácii pracovného procesu, rovnomernému

rozdeleniu pracovných povinností a zlepšovaniu pracovných podmienok.

Prekážkou toho aby bola supervízia účinným nástrojom v prevencii syndrómu vyhorenia v Centrách pre deti a rodiny, sú rozličné bloky a bariéry, medzi ktoré patrí vnímanie supervízie iba ako zbytočnej povinnosti uloženej zamestnávateľom, alebo zákonom. Skúsenosti z praxe nasvedčujú tomu, že pretrvávajúcim problémom je i nedostatok erudovaných supervízorov, ktorí sa špecializujú na supervíziu v Centrách pre deti a rodiny, ako i rôznorodosť profesií vykonávaných v týchto zariadeniach. Ďalšou ťažkosťou je pretrvávajúci skepticizmus zo strany niektorých zamestnávateľov a s tým súvisiace slabé očakávania od supervízie. Vážnou prekážkou efektívnej supervízie môže byť i nedôvera supervidovaných voči supervízorom, alebo neetické očakávania a nároky kladené na supervízora zo strany zadávateľa supervízie. Z toho dôvodu považujeme za mimoriadne dôležité aby boli v kontexte supervízie v Centrách pre deti a rodiny dôsledne akceptované etické princípy tak, ako sú špecifikované v etickom kódexe supervízie.

Etika v supervízii

Autor Schavel (2022) konštatuje, že za základné východisko etiky v supervízii možno považovať etické princípy

sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce, ktorých poslaním je usilovať sa o ochranu záujmov klienta, o jeho dobro a napĺňanie jeho potrieb. V kontexte etiky je úlohou supervízora stretávať sa so supervidovaným pravidelne, vyhýbať sa zneužívaniu moci, vykonávať supervíziu zodpovedne a dôsledne a usilovať sa vyhovieť legitímnym požiadavkám supervidovaného. Jedným z najčastejších rizík supervízie je zneužitie pozície skúsenejšieho odborníka, t. z. supervízora. Z uvedeného dôvodu zaradujeme medzi najvýraznejšie riziká supervízie zneužitie moci, role a authority supervízora.

Etická zodpovednosť v supervízii a uskutočňuje v niekoľkých vzťahových rámcoch. Supervízor je vo vzťahu s profesijnou komunitou, s profesiou, so zadávateľom supervízie a v neposlednom rade i so samotným supervidovaným. V prípade skupinovej supervízie sú jej neodmysliteľnou súčasťou i vzťahy medzi jednotlivými členmi skupiny. Súhlasíme s Mátelom (2017), že žiadny etický kódex inštitúcie alebo profesie nedokáže zabezpečiť aby sa účastníci supervízie správali eticky, avšak napriek tomu môže etickému správaniu výrazne napomôcť.

Supervízia sa vykonáva v rozličných typoch organizácii a pre rozdielne profesie. Niektoré z týchto

profesií supervíziu uvádzajú v profesijných národných etických kódexoch, ale tieto dokumenty sa zaoberajú supervíziou ako odbornou činnosťou v rámci svojej profesie a neponúkajú komplexný pohľad na supervíziu ako samostatnú odbornú činnosť. Supervízia je však samostatnou odbornou činnosťou, ktorá častokrát presahuje viaceré profesie a k jej vykonávaniu je potrebné splnenie vysokých kvalifikačných požiadaviek.

Slovenský kódex supervízie je podporným dokumentom, ktorý bol zverejnený v roku 2018. Tento dokument je inšpirovaný etickými kódexami Európskej asociácie supervízie a koučingu a Asociácie národných organizácií supervízie v Európe, uvádza autor Schavel (2022). Cieľom etického kódexu supervízie je: „*podporovať eticky citlivý výkon supervízie, napomáhať supervízorom posudzovať a objasňovať etické aspekty svojej práce, prehľbovať eticky vnímavý profesionálny prístup v procese práce so supervidovanými osobami a ich klientmi.*“ (Preambula, článok 4). Slovenský etický kódex podčiarkuje štyri ťažiskové hodnoty, ktorými sú: ľudská dôstojnosť, dôležitosť medziludských vzťahov, dôvernosť v profesionálnej praxi a kompetentnosť. Slovenský etický kódex supervízie tvorí preambula, po ktorej nasledujú štyri články a záver.

V preambule je zadefinovaná supervízia ako metóda a odborná činnosť, i hlavný cieľ etického kódexu. Prvý článok kódexu vymedzuje kompetencie a požiadavku ďalšieho vzdelávania supervízorov. Etický kódex kladie dôraz na skutočnosť, že supervízor môže pracovať výlučne v rámci oblastí svojej kompetencie, nesmie ju zamieňať s auditom, poradenstvom, či psychoterapiou. V prípade potreby je supervízor povinný supervidovaného distribuovať k odborníkovi v danej oblasti. Druhý článok etického kódexu sa zameriava na etickú zodpovednosť supervízora v práci so supervidovanými osobami a ich klientmi, zdôrazňuje rasovú a rodovú rovnosť pri poskytovaní supervízie, rešpekt k supervidovanému a jeho práci. V nasledujúcich bodoch definuje ďalšie etické povinnosti supervízora, medzi ktoré patrí napr. uprednostňovanie záujmov supervidovaného pred svojimi záujmami, rešpektovanie jeho integrity a vytváranie profesionálneho vzťahu založeného na vzájomnej dôvere, zmocňovanie supervidovaného k vlastnej zodpovednosti, návrhom a uskutočňovaní vlastných profesionálnych rozhodnutí. Uvedený článok zdôrazňuje i dôležitosť zachovania mlčanlivosti a predchádzanie závislosti supervidovaného od supervízora. „Supervízia sa realizuje v rámci jasných,

primeraných, kultúrne citlivých hraníc. Supervízor sa nesmie zapojiť do sexuálnych ani žiadnych iných duálnych alebo viacnásobných vzťahov so supervidovanými osobami ani ich klientmi kvôli riziku zneužívania moci alebo potenciálneho poškodzovania.“ (Etický kódex supervízie, článok 2, bod 9). V prípade ak supervízor nemôže zabezpečiť objektivitu, je povinný supervízny vzťah ukončiť. Tretí článok etického kódexu supervízie definuje etickú zodpovednosť organizácie, v ktorej sa supervízia realizuje. Kódex zamestnávateľom odporúča aby zamestnancom umožňovali účasť na supervízii nad rámec stanovený príslušnou legislatívou. Zdôrazňuje tiež potrebu vytvorenia kontraktu medzi supervízorom a organizáciou, v ktorej sa supervízia vykonáva, autonómnosť a nestrannosť supervízora a nutnosť dôvernosti informácií zistených od supervidovaných. Vymedzuje, že: „záznam zo supervízneho stretnutia preto neobsahuje detailné informácie o priebehu supervízie a obsahu supervízie, ktoré by mali charakter dôverných informácií a mohli by akýmkoľvek spôsobom viesť ku konfrontácii supervidovaných s vedením organizácie. Zadávatel' supervízie nesmie požadovať od supervízora informácie o zamestnancoch, ktoré by bolo možné použiť

v pracovno-právnych odmenách alebo sankciách.“ (Etický kódex supervízie, článok 3, body 3 a 4). Etickou zodpovednosťou supervízora voči kolegom a profesii sa zaoberá štvrtý článok etického kódexu supervízie. Tento posledný článok zdôrazňuje rešpekt a úctu supervízora voči svojim kolegom a profesii.

Záver

Pravidelnú účasť na supervízii považujeme za dôležitú súčasť podpory a pomoci pomáhajúcim profesionálom v Centrách pre deti a rodiny. Prínosom supervízie nie sú iba nové znalosti z oblasti ich profesie, ale i získanie nadhľadu a nového pohľadu na problém, s ktorým do supervízneho rozhovoru prichádzajú. Vzhľadom k tomu, že zamestnanci Centier pre deti a rodinu sú v práci často vystavovaní veľkej emocionálnej záťaži, je supervízia i dôležitou súčasťou prevencie syndrómu burnout. Supervízia v tomto kontexte môže pomáhať nám všetkým, ktorí sa snažíme pomáhať, aby naše nadšenie nevyhaslo a aby v nás nevychladla láska.

Zoznam bibliografických odkazov:

ČERMÁKOVÁ, E. Supervízia ako jedna z alternatív prevencie syndrómu vyhorenia u vychovávateľov v detských domovoch. In: SCHAVEL, M. a kol.: *Podoby supervízie a prevencia syndrómu*

vyhorenia. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. 2018 247s. ISBN 978-80-8132-193-1.

Etický kódex supervízie. (2018). [online] [cit. 2022-12-15]. Dostupne na internete: https://www.prohuman.sk/files/Etický_kod_ex_supervízie_IVSP.pdf.

HAVRDOVÁ, Zuzana et al. 2008. *Praktická supervízie*. Praha: Galén. 213 s. ISBN 978-80-7262-532-1.

Interná norma č. 101/2015; Metodický pokyn č. 4-20/2015. *Pravidlá na zabezpečenie jednotného postupu pri výberovom konaní na miesto „Profesionálneho rodiča“ – domáca práca v zmysle § 52 Zákonníka práce, zamestnanca detského domova, ktorý poskytuje starostlivosť určenému počtu detí v domácom prostredí a štandardy práce s týmto zamestnancom.*

Interná norma č. 006/2017; Usmernenie a odporúčaný postup č. 6 – 2/2017. *Zásady práce odborných zamestnancov v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.*

KALINA, K. et al. 2003. *Drogy a drogové závislosti – medziodborový prístup*. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti – Úřad vlády v ČR, 2003. 343 s. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K. 2008. *Terapeutická komunita*. Havlíčkův Brod: Tiskárny Havlíčkův Brod a.s., 2008. 394 s. ISBN 978-80-247-2449-2.

KŘIVOHLAVÝ, J. 2012. *Horieť, ale nevyhorieť*. Karmelitánske nakladateľstvo, s. r. o., Bratislava. 214 s. ISBN 978-80-8135-003-0.

LEVICKÁ, J. et al. 2007. *Sociálna práca I*. Trnava: OLIVA - Oľga Váryová. 168 s. ISBN 978-80-969454-2-9.

MÁTEL, E. et al. 2017. *Kľúčové hodnoty sociálnej práce v Slovenskej republike*. Nitra: UFK. 196 s. ISBN 978.80-558-1222-9.

MATOUŠEK, Oldřich et al. 2013. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál s. r. o.. 400 s. ISBN 978-80-262-0213-4.

OLÁH, M. et al. 2006. *Úvod do štúdia a dejín sociálnej práce*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2006. 208 s. ISBN 80-969449-6-7.

PROHUMAN Vedecko-odborný interdisciplinárny recenzovaný časopis, zameraný na oblasť spoločenských, sociálnych a humanitných vied (2022). *Etika a etické rozmery v práci supervízora*. [online] [cit. 2022-12-15]. Dostupné na internete:

<https://www.prohuman.sk/socialna-praca/etika-a-eticke-dilemy-v-praci-supervizora>.

RUSH, Myron. 2004. *Syndrom vyhoření*. Praha: Návrat domů. 129 s. ISBN 80-7255-074-8.

VASKA, Ladislav, 2012. *Teoretické aspekty supervízie začínajúcich sociálnych pracovníkov*. Bratislava: IRIS, 2012. 176 s. ISBN 978-80-89238-70.

Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č.103/2018 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 61/2018 Z. z..

Kontakt na autora:

Mgr. Monika Haščičová

Centrum pre deti a rodiny - Dom Charitas sv. Kláry

Zariadenie sociálnych služieb - Dom Charitas Božej prozreteľnosti

Borbisova 385, 031 01 Liptovský Mikuláš

e-mail: monika.hascicova@caritas.sk

Odborný profil autora:

Mgr. Monika Haščičová vyštudovala sociálnu prácu, študijný program sociálne

služby a poradenstvo na UCM v Trnave. V roku 2002 vstúpila do Komunity Blahoslavenstiev kde sa venovala práci s rodinami, deťmi a mládežou. Počas svojho profesijného života pracovala ako sociálna pracovníčka v Zariadení núdzového bývania a ako vychovávateľka v Centre pre deti a rodiny. Aktuálne pôsobí ako riaditeľka Domu Charitas sv. Kláry – Centrum pre deti a rodiny a domu Charitas Božej prozreteľnosti – Zariadenie sociálnych služieb, v Liptovskom Mikuláši.